

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinnissaat pillugu nassuiaat

Ukiaanerani ataatsimiinneq 2007

1 Siulequt.....	5
2 Eqikkaaneq	7
3 Siunertaq.....	10
4 Aaqqissuussinerup nutaamik ilusilernissaanut pisariaqartitsinerup allaaserineqarnera.....	12
4.1 Aaqqissuussaanermik iluarsaaqqinneq tassunga ilanngullugu sanaartorfigissaaneq.....	12
4.2 Erngup nukingata iluusissatigut isumalluutitut iluaqutineqarnera nakkutigineqarneralu	14
4.2.1 Immap naqqatigut kabeliliinikkut sinerissami innaallagiamut aqquteqarsinnaaneq.....	15
4.2.2 Aluminiumimik aatsitsivimmik sanaartorsinnaaneq.....	16
4.4 Annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutit	18
4.4.1 Sulisunik pissarsisinnaaneq aalajangiussimanissaallu.....	18
4.4.2 Aqutsinermut tunngasut.....	19
4.4.3 Naatsorsuutitut tunngasut.....	19
4.4.4 Allaffissornermut tunngasut.....	19
5 Sunniutaasut ajornartorsiutillu.....	20
5.1 Inuinnaat aqutsineranni nakkutilliinerup qulakkeerineqarnera.....	20
5.2 Akinik aalajangersaaneq.....	21
5.3 Pilersuinerup isumannaatsuunera.....	22
5.4 Nunatta Karsianut sunniutit	23
5.4.1 Ingerlatsinermut Sanaartornermut Taarsigassarsisitsisarnermilu (IST) sunniutaasut.....	24
5.4.2 Ingerlatsinermut tapiissutit akerlianillu kiffartuussinissamik isumaqatigiissut.....	26
5.4.3 Nammineq aningaasaatit aamma akiliisinnaassuseqarneq.....	26
5.4.4 Nukissiorfimmi aktianik piginneqatigiiffittut akiliisinnaajunaassappat?.....	27
5.5 Sulisunut inissiat.....	28
5.5.1 Inatsisitigut inissisimaneq atuuttoq.....	28
5.5.2 Inissiat Nukissiorfinnut immikkoortitat.....	28
5.6 Inatsisit.....	29
6 Ilusissamik allaaserinnineq piffissaliussamik imaqartoq.....	31

1 Siulequt

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allangortinnissaat pillugu nassuiaat matumuuna Naalackersuisunit saqqummiunneqarpoq. Nukissiuuteqarnikkut periarfissarpasuit unamminartorpassuillu pissanganartut ukiuni kingullerni marlussunni takkussimapput. Taamaattumik nukissiuuteqarnermi aaqqissuussaanerup naleqqussarneqarnissaa pisariaqarpoq, siunissami unamminartunut piareersimatilerlugu, periarfissallu takkukkumaartut iluaqutigisinnaajumallugit. Nassuiaammi Naalackersuisut anguniagaat tassaavoq Nukissiorfiit maannakkut aktianik piginneqatigiiffingorlugit allangortinnissaannut tunngaviusut allaaserinissaat.

Ineriartorneq soqutiginarpoq tassaavoq ukiuni kingullerni nukissiuuteqatigiiffiit amerlanersaasa sumiiffimmi pilersuisuunermiit nuna tamakkerlugu tunisassiorfinngorlutik pilersuisunngortiterneri annertuut, ilisimasani piorsaneq ingerlatseqatigiiffiit ineriartorneranni pingaaruteqartuulluni. Ilimanarluinnarpoq ineriartorneq taanna ingerlaannassasoq. Nukissiuuteqatigiiffinnut pingaarluinnartuuvoq nukissiuutit ataavartut nutarterneqarsinnaasullu iluanni ilisimasat nutaajunerpaat pitsaanerpaallu pissarsiarinissaat, akinut unammillersinnaassuseqartunik avatangiisimut ajoqusiinngitsumik nukissamik pilersuisinnaasoq aamma unamminartut periarfissallu nutaat ingerlaavartumik aqussinnaallugit.

Uuliamik niuerfimmi nalorninartorujussuami akit allangorartorujussuullutik malunnartumillu qaffakkiartuinnarneranni erngup nukinganik periarfissaqarnitta iluaqutiginnissaanut naleqqiullugu ullumikkut pissutsit nutaat nalaanni inissisimalerpugut. Takuinnariartigit nunat tamalaat aluminiumileriffissuinit soqutiginnineq, erngup nukinganik periarfissaqarnitsinniit nukimmik akikitsumik, tatiginartumik minguitsumillu atuerusuttut. Tamanna pissutigalugu ullumikkut erngup nukinganik periarfissaqarnerput iliuusissatigut isumalluutitut isigisariaqarparput. Taamaattumik erngup nukinganik periarfissaqarnitta iluaqutiginnissaanut pitsaanerpaamik atugassaqarnissamik qulakkeerinnittumik nukissiuuteqarnikkut aaqqissuussinermik peqartariaqarput.

Erngup nukinganik periarfissaqarnerput pitsaanerusumik iluaqutigisinnaavarput, innaallagiap aqqutissaanik pilersitsisoqarsinnaappat, immap naqqatigut kabeliliinikkulluunniit, illoqarfinnik arlalinnik ataqatigiissitsilersinnaasumik. Kitaata sineriaani innaallagiamut aqut kommunit nutaat killeqarfii akimorlugit ingerlasussaassaaq. Tamanna nuna tamakkerlugu nukissiuuteqarfimmut tapertaavoq. Tamakku tunngaviit nutaat malitsigisaannik nukissamik pilersuinerup aaqqissuussaanaera pillugu Aaqqissuussaannermut Isumalioqatigiissitap kaammattuutai siusinnerusutut naleqqukkunnaarput.

Aaqqissuussaannermut Isumalioqatigiissitap immikkoortuni assigiinngitsuni sumiiffinni annertunerusumik sunniuteqarnissamik kissaataa allatigut qulakkeerniartariaqarparput. Tamatuma ilaa suliassat naleqquttut kommunip ataanut nuunnerisigut pisinnaavoq, soorlu aamma kommunerujussuit nutaat aktiaatileqatigiiffimmi pissusissamisoortumik piginneqataajumassasut takorlorneqarsinnaasoq, soorlu Qarasaasiaqarfik ataatsimoorusaq pillugu taamaattoqareersoq.

Kommunit aamma Namminersornerullutik Oqartussat ataatsimut ajunngitsusaaq anguniarlugu siunissami nukissiuuteqarnikkut ingerlaqatigiiffigilersinnaasaannut naleqqiullugu isumalluarpunga.

Nassuiaatikkut matumuuna siunissami nukissiuuteqarnerup aqqissuussaansaa pillugu pissarsiffiulluarmut oqallinnissamut, Inatsisartuni aalajangiinernik aalajangersimasunik kinguneqartussamik Naalakkersuisut ammaassisimallutik neriupput.

Siverth K. Heilmann

Inuussutissarsiornermut,
Naalakkersuisoq

Suliffeqarnermut

Inuussutissarsiutinullu

ilinniartitaanernut

September 2007

2 Eqikkaaneq

Ukiumi kingullermi nukissiuuteqarnermi periarfissat annertuut marluk Nukissiorfiit aamma nukissiuuteqarnerup tamarmiusup aqqissuussaanera nutaamik apeqquserpaat. Periarfissani taakkunani nutaani marlunni aappaa tassaavoq nukimmik annertuumik pisariaqartitsisut suliffissuit kajuminnerulertilernissaannut periarfissaq, nukissamik pilersuinerup nutaarluinnarmik eqqarsarfigisariaqarneranik pisariaqartitsisussaq. Immikkoortup aappaa nukissamik pilersuinerup iluani nutaarluinnarmik periarfissaqartitsilersinnaasoq tassaavoq sineriammi illoqarfiit akornanni immap naqqatigut innaallagiap aqutissaanik pilersitsisinnaaneq.

Tamanna tungavigalugu aqqissuussaanermut isumalioqatigiissitap sumiiffinni nukissamik pilersuiffeqarnissaq pillugu kaammattuutai taamaaqataanik naleqqukkunnaarput. Isumalioqatigiissitalli kaammattuutaanit isummat arlalissuit suli atuupput. Aqqissuussaanermut Isumalioqatigiissitat kaammattuutiminni erseqqissarpaat nukissiuuteqarnermi aalajangiisarnerit sapinngisamik nunaqqatigiinnut qaninnerpaamik aalajangiiffigisarnissaat pingaaruteqartoq. Taamatut kaammattuuteqarnermut tunuliaqutaasoq tassaasimavoq aningaasaliissutit piumasaqartullu akornanni pitsaanerusumik naapertuuttoqarnissaa qulakkeerniarlugu sumiiffinni annertunerusumik sunniisoqarsinnaanera. Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffittut allanngortinneqarnerisigut sumiiffinni akisussaaqataaneq annertusisinneqarnera kommunit piginneqataalersinnerisigut ilaatigut qulakkeerneqarsinnaavoq.

Nukissiuuteqarnermut tunngasuni aalajangiisarnerit nunaqqatigiinnut qaninnerulernissaasa saniatigut sanaartorfigissaanermi aqquserngillu qaammaqqusersornerini suliassat kommunerujussuanngortussanut nutaanut iluaqutaasumik suliassanngortinneqarsinnaaneri aqqissuussaanermut isumalioqatigiissitap kaammattuutigaa. Siunertaq tassaasimavoq piginnaasap akisussaaffiullu akornanni ataqatigiittoqarnissaanik qulakkeerinneq. Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarpata tamanna suli pisinnaavoq.

Nukimmik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik pilersitsinissamut tungaviuvoq kommunini amerlanerusuni erngup nukinganik nukissiorfinnik sanaartortoqarnissaa. Aammattaaq immap naqqatigut kabeli siunissami kommunit killeqarfii akimorlugit ingerlanneqartussaassaaq. Pissutsit taakku marluk nuna tamakkerlugu nukissiuuteqatigiiffimmik pilersitsinissamut tapertaapput.

Nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunut suliffissuarnut aamma immap naqqatigut kabelimut erngup nukinganik nukissiorfinnik naammattunik sanaartornissamut annertuumik aningaasaliisoqarnissaa pisariaqassaaq. Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnerisa kingunerissavaa Nunatta Karsia taamatut aningaasaliinernut toqqaannartumik akisussaaajunnaanera. Aammattaaq aktiaatileqatigiiffiup iluaqutigissavaa Nunatta Karsia avaqqullugu pilersaarutitut aningaasaliisussanik pissarsisinnaalernissaa.

Erngup nukinganik periarfissaqarnitsinnik nunat allat annertunerusumik isiginnilererat pissutigalugu erngup nukinganik periarfissaqarnitta Nunatta iliuusissatigut isumalluutaatut

isigineqartariaqarpoq. Taamaattumik erngup nukinganik periarfissaqarnitta annertunerusumik atuinnissap kommuninut ataasiakkaaginnarnut pinnani nunamut tamarmut iluaqutaalernissaata qulakkeerneqarnissaa pingaaruteqarpoq. Tamanna isumannaarneqarsinnaavoq erngup nukinganut piginnittuuneq Nukissiorfinni imaluunniit Nukissiorfiit ataanni ingerlatseqatigiiffimmi nuna tamakkerlugu ingerlatseqatigiiffimmiissinnaappat.

Pisariillisaanikkut iluanaaruteqarnissaa aamma annertuumik ingerlataqarnikkut iluaquteqarnerup annertunerusumik iluaqutiginissaa tungavilersuutigalugit Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngortinnissaat pillugu siunnersuutit Inatsisartuni siusinnerusukkut arlaleriarluni saqqummiunneqartarsimapput. Naatsorsuutigineqarpoq nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik pilersitsisoqarnissaa aamma immap naqqatigut kabeliliinissaa iluatsinneqarsinnaappata pisariillisaanikkut iluanaarutit aamma annertuumik ingerlataqarnikkut iluaqutit siusinnerusukkut naatsorsuutigisamit suli annertunerussasut.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarneranni akit siunissami aamma ilaatigut naalackersuinikkut nakkutigineqarsinnaaneri qulakkeerneqartariaqarpoq. Akit nakkutigineqarnissaa qulakkeerniarlugu Namminersornerullutik Oqartussat aamma Nukissiorfiit akornanni kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarneq periarfissaasinnaavoq.

Nuna tamakkerlugu nukissiuutileqatigiiffiup innuttaasunut tamanut assigiimmik annertuumik pilersuinerup isumannaatsuunissaa qulakkeersinnaavaa. Nukimmik pilersuineq siunissami kommunerujussuanngortussanut tunniunneqassappat tamanna atuutissanersoq qularnarpoq. Nukimmik pisariaqartitsisunik suliffissuarnik pilersitsineq aammalu immap naqqatigut kabeliliineq Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinnissaannut tapertaassaaq, taamaalilluni Nukissiorfiit piareersimassallutik ineriartormullu paasisimannilluassallutik. Erngup nukinganik nukissiorfinnik ataqatigiissunik pilersitsinikkut aamma / imaluunniit immap naqqatigut kabeliliinikkut pilersuinerup isumannaatsuunera minnerpaamik ullumikkut qaffasitsigissaaq, qularnanngitsumillu pitsaanerussalluni.

Nunatta Karsianut naleqqiullugu allanngortitsineq Ingerlatsinerup Sanaartormut Taarsigassarsisitsinermilu inerneq (IST) ukiuni marlussunni siullerni malunnaatilimmik pitsaanerulerneranik isumaqassaaq. Tamatuma kingorna sunniutaa 2030-p tungaanut annikilliatussaaq. Aningaasanut inatsimmut tunngatillugu Nukissiorfinnut ingerlatsinerup taarsigassarsinermilu aningaasaleeqqittoqassanngilaq. Naatsorsuutigisariaqarpoq maannakkut ingerlatsinerup aningaasaliissutit kiffartuussinermik isumaqatigiissummik assigisaanilluunniit taarserneqassasut. Taamaalilluni Nukissiorfiit innaallagamik, imermik kiassarnermillu pilersuisussaatitaanerat qulakkeerneqassaaq, Nunatta Karsianiillu Nukissiorfinnut akiliisoqartalerluni, taamaalilluni akit assigiikkunnaarnissaat Inatsisartunit akuerineqartoq naapertorlugu akit appassisumiitinneqarlutik.

Suliffeqarfiup namminersortitap Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnissaannik nalilersuinerup atatillugu suliffeqarfimmi sulisut inissatigut suli

pilersorneqassanersut isummerfigineqartussaassaaq. Aktianik piginneqatigiiffimmut inissianik pilersuineq paasiuminartumik pissuserissumillu ingerlanneqassaaq. Aktianik piginneqatigiiffiusumut Nukissiorfimmut inissianik pilersuinermi periusissat arlaliusinnaapput, periusissamilli inaarutaasumik toqqaaneq erseqqinnerusumik misissueqqissaarnerit kiisalu Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allangortinneqarnissaat pillugu UKA08-mi Inatsisartuni tunngaviusumik aalajangiiffigineqarnissaa utaqqqaaqartariaqarpai.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allangortinneqarnerisa kingunerissavaa inatsisit arlallit aamma allangortinneqartariaqarneri, taamaalilluni inatsisit aktiatinik piginneqatigiiffimmut naleqqussarneqarlutik.

3 Siunertaq

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinnissaanut Naalakkersuisut tunngaviat tassaavoq nukissiuuteqarnikkut Naalakkersuisut takorluugaannik naammassinninniarnaq, tassaasoq:

”Nikissamik pilersuineq pissaaq pilersuinerup qaffasissumik isumannaatsuuneratigut kiisalu avatangiisit qanigisatsinniittut nunarsuarmilu silap pissusaa ataqqillugit nukiit ataavartut nutarterneqarsinnaasullu annertunerusumik siaruarsarnerisigut inuussutissarsiutit ineriartorneri aamma inuiaqatigiit peqqinnartumik aningaasaqarnerat tunngavilerlugu.”¹

Ukiuni aggersuni pissutsit nutaat arlallit siunissami nukissamik pilersuinissamut sinaakkutissanut sunniuteqartussaassapput, taamaattumillu nukissiuuteqarnermi takorluukkat eqqortinneqarnissaat qulakkeerniarlugit aaqqissuussaannerit eqqorluinnartut pigineqarnissaat aalajangiisuulluinnarpoq. Nukissiuuteqarnermi unamminartut nutaat ilaatigut kingunerisimavaa siusinnerusukkut isumaliuutinut naleqqiullugu Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinnissaannut kajumissaatit nutaat annertunerusullu takkussimanerat.

Ullumikkut nukissamik pilersuinermi allanngorfissaq pingaaruteqartoq tikinneqarpoq, tassa nunap erngup nukingatigut annertuumik periarfissaqartitsineranik atuneq inuussutissarsiutit inuiaqatigiillu ineriartornissaannut periarfissat annertuujullutillu aalajangersimalluinnartuuneri paasineqarmata. Taamaattumik erngup nukinganik periarfissat iliuusissatigut isumalluutitut isigineqartariaqarput, isumalluutit inuiaqatigiinnut kalaallinut iluaqutaallutik pitsaanerpaamik pissarsiffiginissaat qulakkeerniarlugu eqqortumik aaqqissuunneqartariaqartut.

Tamatuma saniatigut illoqarfinnut amerlanerusunut pilersuinermi aqqudit ataqatigiissut pillugit periarfissat tamatumalu malitsigisaanik annertuumik ingerlataqarnermit iluaqutissat annertuut misissorneqarput. Tamanna erngup nukinganik periarfissat annertunerusumik iluaqutiginissaannik kinguneqassaaq taamaalillunilu uulia annertunerusumik eqqarsaatigiunnaarneqarluni.

Siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu iliuuseqarnissamut periarfigissaarneruneq

Inuussutissarsiutit ineriartortinnissaannut periarfissanik pitsaanerpaamik atuisinnaaneq aamma kommunit killeqarfii akimorlugit immap naqqatigut kabeliliinikkut ataqatigiissumik pilersuinikkut aqquteqalerneq qulakkeerniarlugit siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu Nukissiorfiit iliuuseqarnissaannut sinaakkutissat malunnaatilimmik pitsaanerulersisinnissaat tunngaviuvoq.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarsinnaanerat ingerlatsiviup ingerlanneqarsinnaaneranut allaffissornikkut pilersaarusiornikkullu periarfissat pitsaanerulersissavai, tassa maannakkut aaqqissuussinermi ingerlatseqatigiiffittut aamma ingerlatseqatigiiffiup iliuuseqarnissamut periarfissaanut naleqqiullugu naleqqutinngitsut arlaliummata.

Aaqqissuussaannermit iluarsaasseqqinnerup kaammattuutai

¹ 2008-2015-imut Nukissiuuteqarnikkut Iliuusissatigut Suliassatigullu Pilersaarut, Ukiaq 2007

Aaqqissuussaannermut Isumalioqatigiissitap isumaliutissiisummini pilersuinerup kommuninut nuunneqarpat siunertarisamut naleqqutissasoq tikkuarpaa. Tamanna ilaatigut pivoq ilimagineqarmat kommunit innuttaasunut qaninnerunermikkut sumiiffinnilu ilisimasaqarnerunermikkut assigiinngitsutigut pilersuinerup isumannaatsuunissaa qulakkeerniarlugu pisariaqartitsinermut ajunnginnerusumik isummersinnaassasut.

Aaqqissuussaannermut isumalioqatigiissitap kaammattuutaanut naleqqiullugu pissutsit arlallit arlanngorsimapput. Ilaatigut suliffissuarnut nukimmik annertuumik pisariaqartitsisunut periarfissat aamma sinerissami innaallagiamut aqutissaqalersinnaaneq. Taakku saniatigut Nukissiorfiit aqutsisui nutaat ukiumi kingullermi siunnerfeqartumik pisariillisaanerit atorluaanerulernerillu naammassisimavaat, taakkulu suliffeqarfimmi malunnaatilimmik allanguinerit kingunerisimavai. Siullermik Nuummi qullersaqarfimmi allaffissorneq. Maannakkut aallussineq sinerissami pilersuiffinni ingerlatsinermi pisariillisaanermi iluanaaruteqarnissamut sammitinneqarpoq. Angusat taakku aalajangiussimaneqarnissaat pingaaruteqarpoq, ilaatigullu annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutaasut aamma pitsaanerusumik ataqatigiissaarineq pilersaarusiorterlu aqutigalugit pitsaanerusumik atorluaanerulernissaq anguniarlugu Nukissiorfinnut sinaakkutissat naleqqunnerusut pilersinneqarlutik.

Aaqqissuussaannermut isumalioqatigiissitap kaammattuutaasa aamma Nukissiorfinni pisariillisaanernit atorluaanerulernerillu iluanaarutit ingerlatiinnarnissaasa akornanni ataqatigiittoqarnissaa qulakkeerniarlugu Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allannortissinnaanerit kommunillu piginneqataasinnaanerit periarfissaalermoq nalorninaatsoq. Tamatuma saniatigut suliat ilai iluaqutaasumik kommuninut suliassanngortinneqarsinnaanersut misissorneqassaaq, taamaalilluni suliassanik pingaarnersuineq aningaasalersuinerlu malinnaaqatigiissinneqalerlutik.

Annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutaasut ingerlatiinnarnerat ineriartorteqqinneqarnerilu

Sulisut piukkunnaateqarluinnartut sulisussarsiarinissaannut suliffeqarfimmit namminersortitamit aktianik piginneqatigiiffik pitsaanerusumik tunngavissaqarpoq, kiisalu Aningaasanut inatsit avaqqullugu aningaasaatinik pissarsiniarnissamut.

Aaqqissuussaaneq

Nassuiaatip sinnera kapitalinut pingasunut agguarneqarpoq, sammisanik makkuninnga sularisaqartoq:

1. Aktianik piginneqatigiiffimmut allannortitsinermut pequtinik allaaserinninnerit
2. Aktianik piginneqatigiiffimmut allannortitsinermi sunniutaasut/ajornartorsiutit
3. Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffimmut allannortinnissaannut ilusissatut piffissaliussatullu siunnersuut

4 Aaqqissuussinerup nutaamik ilusilernissaanut pisariaqartitsinerup allaaserineqarnera

Nukissiorfiit aaqqissuunneqarnerisa erseqqinnerusumik misissornissaanut ullumikkut arlalinnik pissutissaqarpoq. Siullermik aaqqissuussaannermut isumalioqatigiissitaq nukissiuuteqarnermut arlalinnik kaammattuuteqarsimavoq. Tamatuma saniatigut nukissamik pilersuinermut nutaanik tunngavissaqalersimavoq. Nukimmik annertuumik pisariaqartitsisut suliffissuit kajuminnerulertilernissaannut periarfissat qulaajarnissaannut, kiisalu kitaani sinerissami illoqarfiit arlallit akornanni innaallagiamut aqqummik pilersitsisoqarsinnaalersillugu immap naqqatigut kabeliliinissamat misissuinerit aallartinneqarlutik. Taakkununga ilanngutissapput aktianik piginneqatigiiffingortitsinermi annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutinik aamma pisariillisaanermi iluanaarutinik iluaquteqarnermi tunngavilersuutit ilisimaneqartut.

4.1 Aaqqissuussaannermik iluarsaaqqinneq tassunga ilanngullugu sanaartorfigissaaneq

Aaqqissuussaannermik iluarsaaqqinnissaq sioqqullugu nukissamik, imermik kiassaateqarfinniillu pilersuinermut naleqqiullugu kommunit siunissami inissisimanissaannut isummernissaq soorunami naleqqutissaq.

Aaqqissuussaannermut isumalioqatigiissitap nukissamik imermillu pilersuinermut tunngatillugu kaammattuutai isumaliuutigisaalu:

”Aaqqissuussaannermut Isumalioqatigiissitat inassutigaat innaallagissamik, kiassarnermik imermillu pilersuineq, umiarsualiveqarneq, ineqarneq sanaartornerlu pillugit oqartussaaffiit kommuninut nutaanut nuunneqassasut.”

”Aaqqissuussaannermut Isumalioqatigiissitat naliliinerat naapertorlugu pilersuineq sumiiffinni annerusumik akisussaaffigineqarpat pitsaannerusumik aaqqiissuteqartarnissaq periarfissinneqassasoq soorlu nukissiornermi periarfissat allat iluaqutiginiarneqarnerata ineriartortinneqarneratigut. Kiisalu kommunit soqutigisarissusaavaat nukissiuuteqarnikkut pilersuiffinnik sanaartornermi aningaasartuutit sapinngisamik ikinnerpaaffissaaniitinneqarnissaat.

Taamaalilluni siunissami nukissiorneq aamma akikinnerpaatinniarneqarsinnaavoq.

Aammattaaq ilimagisariaqarpoq pilersuiffinnut aningaasalersuinermi kommunit Namminersornerullutik Oqartussanit pitsaannerusumik tulleriiaarisinnaassasut, tassa kommunit aningaasaliissutit naleqqussarsinnaassamatigit sumiiffinni sanaartorfigiuminarsaanernik, inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermik illuliortiternermillu pilersaarusiornermut.”

Soorlu qulaani issuaanerit takutikkaat Aaqqissuussaannermut isumalioqatigiissitap isumaliutissiisummini tikkuarjaa pilersuinerup kommuninut nuunneqarnissaa siunertarisamat naleqqutissasoq. Tamanna ilaatigut nunatsinni piffinni pisariaqartitanut qaninnerunikkut assigiinngitsutigut pilersuinerup isumannaatsuunissaanut qulakkeerinninnissamat kommunit

pitsaanerusumik isummersinnaanerannik ilimagisaqarnermik tunngaveqarpoq. Sumiiffinni pilersuinermut attuumassuteqartunik aningaasartuuteqarnermut atuisut toqqaannartumik akisussaaffilernissaannut kommunit ingerlatsinermut atatillugu tamanna isigineqassaaq. Tassunga ilanngutissaaq sanaartorfigiuminarsaanermit, inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermit inissianillu sanaartornermut atatillugu suliassat akisussaaffiillu agguarnerisa naleqqussarnissaannik kissaateqarneq.

Taamaattorli pilersuinermit akisussaaffiup nuunneqarsinnaanera aamma Nukissiorfiit avinneqarsinnaanera annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutunik annaasaqarnermik aamma piginnaasanik ineriartortitat aalajangiussimaneqannginnerinik kinguneqariaannaavoq. Assersuutissaaq tassaavoq ineriartortitsinermit immikkoortortaqaarfik annerusumik nukissiuutinik atavartunik iluaquteqarnermik suliaqartuusoq, ullumikkut marlunnik sulisoqartoq. Nukissiorfiit avissaartiterneqarneranni aallaaviatigut ineriartortitsinermit immikkoortortaqaarfiit imminnut ataqatigiinngitsut arlallit pilersinneqartariaqarsinnaapput. Sulisut amerlaneruleneri pissutigalugit ineriartortitsinermi sulineq akisunerulersissavaa. Tamatuma saniatigut sulisut akornanni ilisimasanik avitseqatigiittarnerup annaaneqarsinnaaneranut aarlerinartoqarpoq.

Nukissiorfiit sanaartugassatigut aalajangiiffisai arlallit ukiunik 40-100-nik sivisussuseqartarput, tamatumanilu annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutissat angusinnaajumallugit pilersaarutit ataasiakkaat akornanni ataqatigiissaarinissamut piunasaqaateqarluni. Tamatumani kingumut qitiusumik ataqatigiissaarisooqarnissaa aamma ingerlatseqatigiiffimmi ataatsimi katersuussimanissaat piunasarineqarluni. Sanaartugassanik qitiusumit ataqatigiissaarineq pinngitsoorani isumaqartariaqanngilaq sumiiffimmi akisussaaffimmik annaasaqarneq, kommunit sunniuteqalissappata. Akerlianilli sanaartugassanik qitiusumit ataqatigiissaarineq pilersuiffiit iluini sanaartugassatigut aningaasaliinernut atatillugu aningaasartuutit annikinnerulernerinik isumaqassaaq.

Aaqqissuussaaneermut isumalioqatigiissitap ilimagisaa tassaavoq kommunini nukissiuuteqartitsinikkut sanaartorfigiuminarsaanerup, inuussutissarsiutinik ineriartortitsinermi inissianillu sanaartornerup sumiiffinni pilersaarusiornissaanut pilersuiffinni aningaasaliissutit naleqqussarnissaannut kommunit pitsaanerussasut. Akerliatigulli ingerlatseqatigiiffimmut katersornerisigut nukissiuutitigut suliniutit ataqatigiissarnissaannut piareersimanerussaaq, naggataatigullu innuttaasunut amerlasuunut nukissiuummut akit akikinnerunissaat qulakkeernerusinnaallugu, aamma nunap isorliunerusortaani. Aaqqissuussaaneermut isumalioqatigiissitap sanaartugassanik aningaasaliinerup aamma sumiiffimmi ilisimasaqarnerunikkut pisariaqartitsinerit akornanni pitsaanerusumik ataqatigiittoqarnissaanik qulakkeerinninnissamik kaammattuuteqarnera, Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingortinneranut ilanngunneqarsinnaavoq, piginneqataanermit kommunit KANUKOKA-luunniit sunneeqataalersinnaappata taamaalillutillu siulersuisuni ataatsimik amerlanerusunilluunniit ilaasortaqaalerlutik.

Naatsorsuutigisariaqarpoq arlaatigut iluseqartumik Nukissiorfinnik kommunit piginneqataanerisigut nunaqqatigiinni isumaqatigiissutip avataaniittunik ataqatigiissaarinerup pitsaanerulenera qulakkiissagaa taamaalillunilu sumiiffimmi isumalluutit pitsaanagerusumik iluaqutigineqarlutik. Tamatuma malitsigissagaluarpa Nukissiorfinnut isumaqatigiissutip avataaniittumut aningaasartuutit appasinnerusut, naggataatigullu atuisunut akit appasinnerusut kingunerisariaqarlugit.

Nukissiorfinni aqutsisut nutaat ukiumi kingullermi siunnerfeqartumik pisariillisaanerit atorluaanerulernerillu naammassiniarlugit suliffeqarfimmi malunnaatilimmik allannguisoqarnissaa sulissutigisimavaat ukiunilu aggersuni arlalinnik suliniuteqarnissaq pilersaarutigalugu. Inernerit taakku aalajangiussimaneqarnissaat pingaaruteqarpoq, siunissamilu inernernik suli pitsaanagerusunik angusaqarsinnaanermut Nukissiorfiit naleqquttunik sinaakktissaqartinneqarlutik. Maannakkut aqqissuussaanaermit suliamik ilisimasaqartunik ingerlatseqatigiiffik siulersuisoqalerneratigut tamanna pitsaanagerusumik pisinnaasutut nalilerneqarpoq, nukissiorfimmi pisortaq Inuussutissarsiornermut Pisortaqarfimmi pisortamut saaffiginnittussaalluni taamaalillunilu politikikkut ingerlatsinermut toqqaannartumik.

Siunissami Nukissiorfiit aqqissuussaanaissaat pillugu suliap ingerlateqqinnerani nalilerneqassaaq suliassaqarnerisooq kommunerujussuanngortussaniikkunik pitsaanagerussanersut naleqqunnerussanersullu. Suliat ilai pissusissamisoortumik kommuninut nuunneqarsinnaasut tassaapput sanaartorfigiuminarsaaneq aqquserngillu qaammaqqusersorneri. Suliat taakku nuunneqarsinnaanerinut pissutaasoq tassaavoq aningaasalersuisooq pingaarnersiunerlu ataatsimoortinneqartariaqarneri.

Nukissamik pilersuinerup pitsaajunerpaajunissaanik qulakkeerinninniarluni suliap ingerlateqqinnerani KANUKOKA peqataatinneqassaaq, tamanna naleqqutissappat taamaalilluni nukissamik pilersuinerup pilersaarusiornernani ineriartortinneranilu kommunit pimoorussisumik sunniuteqalerlutik. Tamatuma saniatigut pingaaruteqarpoq Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngortinnerat imaluunniit piginneqatigiiffinngortinnginnerat apeqqutaatinnagu Mittarfeqarfiit innaallagissiorfiisa imeqarfiisalu isumannaatsumik tulluurtumillu Nukissiorfinnut tunniunneqarnissaat eqqarsaatigineqarnissaat.

4.2 Erngup nukingata iliusissatigut isumalluutit iluaqutineqarnera nakkutigineqarneralu

Soorlu siusinnerusukkut allaaserineqartoq Nukissiorfiit annertuumik misilitassaaqqissunik peqalerput, ingerlatseqatigiiffiup aqqissuuteqqinneqarnissaanik pisariaqartitsisunik. Nukissiorfiit suliassaat pingaarneq tassaavoq pilersuinerup annertuumik isumannaatsuunissaa qulakkiissallugu kiisalu atuisunut akit tatiginartut ajornanngippallu appariartortut. Tamanna pissaaq erngup nukinganik periarfissat annertunerusumik iluaqutiginerisigut avatangiisip ataqqineratigut aamma inuussutissarsiortunut inuiaqatigiillu aningaasaqarnerannut iluaqutaasumik. Unaminartut allat annertuut tassaapput sineriammi innaallagissap aqputaanik aningaasaliineq aamma nukissamik annertuumik pisariaqartitsisunik suliffissuarnut pilersuineq. Aqqissuussaanaikkut

aningaasaqarnikkullu taamaattumik Nukissiorfiit annertuumik unamminartussaqqarpoq, annertuumik ingerlataqarnermik iluaquteqarnissamik, aalajangiinissamik piginnaasaqarnissamik, aarlerinartuusinnaasut siaruartinnissaannik pisariaqartitsisunik aamma Nunatta Karsia avaqqullugu aningaasaliinissamut periarfissat nutaat.

2008-2015-imut nukissiuuteqarnikkut iliuusissatigut suliassatigullu pilersaarummi Naalakkersuisunit allaaserineqarpoq atuisunut nalinginnaasumik nukissamik pilersuineq nukissamik ataavartumik annertunerusumik atuinermik tunngaveqassasoq. Siullermik illoqarfinnut qanittunik erngup nukinganik nukissiorfiit. Sisimiuni erngup nukinganik nukissiorfiliortoqassasoq Inatsisartunit akuerineqarsimavoq, sulilu erngup nukinganik nukissiorfik ataaseq Ilulissat eqqaanni piareersarneqalerluni. Misissueqqaarnermik suliaqarneq aamma nukissiorfinnik sanaartorneq Nukissiorfiit naleqquttumik aqqissuussaannaannik annertuumik pisariaqartitsisunik ataqatigiissaarinissamik isumalluutinillu pisariaqartitsipput.

Erngup nukinga iliuusissatigut isumalluutitut isigineqartariaqarpoq aningaassarsiornikkut iluaqutigineqartussaq. Nakkutigineqarnissaa sumiiffinnilu soqutigisaannaat kisiisa pinnagit inuiaqatigiinnullu tamanut iluaqutaasumik atorneqarnissaa taamaattumik pisariaqarpoq qulakkiissallugu. Aktianik piginneqatigiiffittut pisortanit pigineqartutut Nukissiorfiit suliap taassuma isumaginissaanut naleqqutissapput. Piginnittuunermut pissutsit erngup nukinganik isumalluutit politikikkut nakkutigineqarnissaa qulakkiissavaa, ingerlatseqatigiiffittullu iluseqarnera Nukissiorfiit ilisimasamik piginnaasanillu pisariaqartunik inerisarnissaannut periarfissaqalersillugit.

Aktianik piginneqatigiiffiup aamma siunissami annertuumik aningaasaliinissamut tunngavissat qulakkiissavai, tassa aktianik piginneqatigiiffik Namminersornerullutik Oqartussat avaqqullugit aningaasaatinik pissarsiniarnissamut periarfissaqassammat. Aningaasaliinerit sapinngisamik Nunatta Karsianik minnerpaamik artukkiissappata pisariaqanngitsumillu aarlerinartorsiortitsinnginnissaa siunertarisamut naleqqulluinnassaaq. Piginnittuusut taamaallaat pisortat suliffeqarfunninginnissaannut, kisianni aamma namminersortut ingerlatseqatigiiffiusinnaanerannut taamaattumik aamma periarfissaasinnaavoq.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnerat suliffissuarnut siunertalimmik allat erngup nukinganik ineriartortitsinissaannut aamma Nukissiorfinnut innaallagiamik tunisaqarsinnaanerannut aporfinnik pilersitsissanngilaq.

4.2.1 Immap naqqatigut kabeliliinikkut sinerissami innaallagiamut aqquteqarsinnaaneq

Immap naqqatigut kabeliliinikkut innaallagiamut ataqatigiisumik aqquteqarnikkut kitaata sineriaani illoqarfiit anginerusut atassusernissaat siunertaralugu 2008-mi Nukissiorfiit misissueqqaarnernik arlalinnik ingerlataqarniarput. Immap naqqatigut kabelimut siullermik Qaqortoq-Paamiut-Nuuk ilaassapput. Misissueqqaarnernit aningaasaqarnikkullu misissuinerit inernerit pitsaasuussappata illoqarfiit taaneqartut akornanni innaallagiamut aqqummik inissiisoqassaaq.

Immap naqqatigut kabeliliinermi misilittakkat imminullu akilersinnaassusia pitsaassappat ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu suli avannamut innaallagiamut aqcutip tallineqarsinnaanera pisariaqalersinnaavoq. Taamaalilluni Qeqertarsuup Tunuani illoqarfiit tikillugit atassusiisoqarsinnaavoq. Tamatumani misissueqqaarnerit aningaasaqarnikkullu misissuinerit nutaat pisariaqartinneqassapput.

Immap naqqatigut kabeliisooqassappat innaallagiamik pilersuinerup iluani qeqertami ingerlatsinermiit kommunit killeqarfiit akimorlugit aqcutinik ingerlatsilernerimut oqaluttuarisaanermik nuuttoqarneranik tamanna kinguneqassaaq. Taamatut nuuttoqarnera erngup nukinganik nukissiorfiit periarfissallu pitsaanerumik iluaqutigineqarsinnaaneri ajornarunnaarsissavai, tassa nukissiorfiit ataqatigiilersinneqarsinnaammata illoqarfillu arlalillit pilersorsinnaallugit.

Tamanna avatangiisitigut erniinnaartumik iluanaaruteqarfiussaaq, tassa nukissamik tunisassiorneq nukimmik ataavartumik annertunerumik tunngaveqalissammat. Aamma siunissami sanaartornermi aningaasaliissutit annikinnerulernerisigut nunallu iluaneersunik ikummatissanik eqqussuinerup annikinnerulerneratigut inuiaqatigiinni aningaasarsiornikkut aamma iluanaaruteqassalluni.

Immap naqqatigut kabelikkut nukissamik pilersuineq kommunit killeqarfii akimorlugit ingerlanneqalissaaq. Nukissap assigiissaartumik atorluaanerumillu iluaqutigineqarnera qulakkeerniarlugu erngup nukinganik nukissiorfiit innaallagiamillu aqcutit sumiiffimmi soqutigisat pinnagit inuiaqatigiit pingaarnertigut soqutigisaannik isumaginnittumik nuna tamakkerlugu ingerlatseqatigiiffimmit nakkutigineqarnissa pisariaqassaaq. Kingumut Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffittut ingerlasup namminersortunit piginneqataaffigineqartoq immap naqqatigut kabelimi annertuumik aningaasaliisoqarneratigut inuiaqatigiinnut aarlerinartuusinnaanera annikillisinnaavaa.

4.2.2 Aluminiumimik aatsitsivimmik sanaartorsinnaaneq

Namminersorerullutik Oqartussat 2007-mi upernaakkut Nunatta Qeqqani aluminiumimik aatsitsivimmik sanaartornissamik periarfissanik misissuinissaq pillugu ”Memorandum of Understanding” (Paaseqatigiinneq pillugu Isumaqatigiissut) amerikami aluminiumimik tunisassiortumik Alcoa-mik isumaqatigiissuteqarput. Aatsitsivik pilersaarutigineqartoq inoqutigiit 1 millionit nalinginnaasumik nukimmik atuinerattut annertutigisumik atuisussaassaaq. Tamanna 600 MW-imik tunisassiornissamik imaluunniit Utoqqarmiut Kangerluarsunnguani ullumikkut tunisassiarineqarsinnaasumik 20-riaammik annertussusilimmik pisariaqartitsivoq.

Aluminiumimik aatsitsivimmut erngup nukinganik nukissiorfiliorneq, innaallagiamik aqcutit aamma nukimmik pilersuineq ataqatigiinnerusut tamarmik pilersaarutaapput annertoorujussuit, nunatsinnut malunnaatilimmik ineriartornissamik periarfissanik imaqartut, kisianni aamma aningaasaqarnikkut annertuumik aarlerinartoqartut.

Aluminiumimik aatsitsivik piviusunngussapat Kalaallit Nunaani manna tikillugu taamatut annertutigisumik takuneqarsimanngitsumik erngup nukinganik nukissiorfinnik aningaasaliisoqartussaassaaq. Naatsorsuutigineqarpoq erngup nukinganik nukissiorfinnik pingasunik sanaartortoqartariaqassasoq, tassunnga ilanngullugit kommunit killeqarfii akimorlugit innallagiamut aqqutit. Maannamuungallartoq nalilerneqarpoq taamatut aningaasaliineq 8 mia. kr.-it missaannik annertussuseqarumaartoq, ukiuni tallimanut agguarneqartussaq. Assersuutigalugu Kalaallit Nunaanni tunisassiat ataatsimut nalingi ukiumut 10 mia. kr.-it missaaniipput.

Aluminiumimik aatsitsiviup tassungalu nukimmik pilersuiffissat pilersinneqarnissaannut tunngatillugu inissiffissaat piginnittullu aaqqissuussaananeratt pillugit suli aalajangiisoqanngilaq. Inissiinissaq piginnittussaananermullu tunngatillugu aalajangiinissaq UPA08-mi pissasoq naatsorsuutigineqarpoq.

Piginnittussaananerup aaqqissuussaananerannut tunngatillugu Namminersornerullutik Oqartussat – imaluunniit Namminersornerullutik Oqartussanit tamakkiisumik ilaannakuusumilluunniit pigineqartumit aktianik piginneqatigiiffimmik – nukissamik pilersuiffimmik piginnittuusinnaapput imaluunniit piginneqataasinnaapput. Kingullertulli taaneqartumi pisariaqarpoq iliuusissatigut suleqatigisaq ataaseq arlallilluunniit suleqatiginissaat aamma nukimmik pilersuineramik nassiusuinermillu isumaginnittummik ingerlatseqatigiiffik ataaseq arlallilluunniit. Namminersornerullutik Oqartussat qanoq annertutigisumik piginneqataassanersut apeqqutaajumaarpoq Namminersornerullutik Oqartussat imaluunniit Namminersornerullutik Oqartussanit pigineqartoq ingerlatseqatigiiffik qanoq annertutigisumik aningaasaqarnikkut aarlerinartumut akisussaarusunnarsut aamma akisussaajumanarsut. Iliuusissatigut ataatsimik arlalinnilluunniit suleqatit peqataatinnerinnut iluaqutaasinnaasoq tassaavoq suleqatigisat aningaasaliisariaqarnerat pilersaarummilu ilisimasatik pigiinnarnissaat taamaalillutillu inuiaqatigiinnut iluaqutaasumik.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnerat aamma aluminiumimik aatsitsivimmut nukimmik pilersuinermi piginneqataaneq erngup nukinganik periarfissat iliuusissatigut isumalluutitut qulakkeerneqarnissaannut kiisalu nunatsinni erngup nukinga pillugu ilisimasat ineriartortinnissaannut ataatsimullu pituttornerisa qulakkeerneqarnissaannut periarfissani arlaliusuni ataasiussaaq.

Taamatut annertussusilimmik aningaasaliinermi Nunatta Karsianut aarlerinartut annikillisinneqarnissaannut aaqqissuussaananikkut aktianik piginneqatigiiffik naleqqunnerpaajussaaq. Aningaasaqarnikkut aktianik piginneqatigiiffik pilerinarnarpaajuvoq. Tamatumunnga siullermik pissutaavoq suliffeqarfimmut namminersortitamut akerlisumik aktiamik piginneqatigiiffimmi piginnittut akiitsoqalersinnaanermut akisussaatinneqartussaanninnerat, immikkut ittumik qularnaveeqqusiisoqarsimanngippat. Aktianik piginneqatigiiffittut Nukissiorfiit taamaalillutik annertuunik aningaasaliisannaassapput aamma suleqatigiinnernut peqataasinaalerlutik, Nunatta Karsia toqqaannartumik akisussaatinngikkarluarlugu.

Aappaattut aktianik piginneqatigiiffik avataaneersut piginneqataalernissaannut periarfissaqartitsivoq, taamaalillunilu avataaneersut aningaasaliisinnaallutillu ilisimasanik pilersuisinnaallutik, tamanna pilersaarutinut annertuumik aningaasalliiffigisassat atatillugu pingaartumik iluaqutaasinnaavoq.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarneranni iluaqutaasoq alla tassaavoq ingerlatseqatigiiffimmi aqutsisoqarnikkut nakkutilliisoqarneratigullu aaqqissuunneqartussaana, sanaartukkat ingerlatsinerillu kiisalu nakkutilliinermut aqutsinermullu tunngasut suliffeqarfimmut namminersortitamut naleqqiulluni pitsaanagerusumik ineriartornissamut periarfissaqarlutik.

4.4 Annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutit

Aktianik piginneqatigiiffik suliffeqarfimmut namminersortitamut naleqqiulluni piginnaasanik pisariaqartinneqartunik ineriartortitsinissaminut pitsaanagerusunik tunngavissaqartussaavoq, kiisalu Aningaasanut Inatsit avaqqullugu aningaasaatinik kajungilertitsisinnaalluni soorlu siusinnerusukkat tamanna allaaserineqartoq.

4.4.1 Sulisunik pissarsisinnaaneq aalajangiussimanissaallu

Ingerlatseqatigiiffiup sunniuteqarluarnerulernissaanut ingerlatseqatigiiffimmi aqutsisunit pisariaqartutut isigineqartuni Nukissiorfiup ullumikkut naleqqussaaqqinnissaanut sulisussarsiornermi sulisunillu aalajangiussimanermilu sinaakkutit atuuttut aaqqissuussaanikkut pisariaqartutigit pakkersimaarinnittuupput.

Ukiut kingulliit ingerlanerini ilaatigut sulisussarsiornerup iluani Nukissiorfiit killeqannginnerusumik sinaakkutissaqarnissaat aningaasanut inatsisikkut sinaakkutissat piareersarnerinut atatillugu qinnutigineqareersimapput. Annertunerusumik eqaannerunissap pisariaqartinneqarnera nassuerutigalugu sulisunik pisariaqartinneqartunik Nukissiorfiit sulisussarsiornermi ajornannginnerulersinniarlugu siumut sammisumik sulisoqarpoq.

Aktianik piginneqatigiiffiup Nukissiorfiit eqqortumik piukkunnaatilinnik piginnaasaqartunillu sulisussarsinissamik aalajangiussaqaarnissamillu ilungersuuteqarnerat unammillersinnaalersissavaa, tassa akissarsiat allallu sunniutaasartut sulisut eqqortut pillugit unamminermi pingaaruteqartuummata. Aktianik piginneqatigiiffimmi Nukissiorfinni akissarsiatigut ineriartornerup pisortani namminersortunilu akissarsiat allanngoriartornerinik kinguneqassanngilaq kinguneqartariaqarnanilu. Taamaattumik Nukissiorfinni aningaasarsiat qaffanneri sulisunik eqqortunik kajungilersitsinermi iluanaarutaasut qaangissanngikkaat qulakkeerneqaarnissaa pingaaruteqarpoq.

4.4.2 Aqutsinermut tunngasut

Aktianik piginneqatigiiffingorlugu allanngortitsineq ingerlatseqatigiiffimmi aqutsinermut tunngasut pitsaanerulersissavai, tassa aalajangiinissamut piginnaaneq aqutsinermilu akisussaaffik qullersaqarfik, siulersuisut ataatsimeersuartarnerillu pillugit aktiaselskabinut inatsimmi aalajangersakkatigut erseqqissumik nassuiarneqarmata. Taamaalilluni aktianik piginneqatigiiffingorlugu allanngortitsinermi niuernermit samminerulertoqarlunilu suliffeqarfik pisinnaalluarnerulersinneqassaaq.

4.4.3 Naatsorsuutitut tunngasut

Ullumikkut Nukissiorfiit pillugit naatsorsuutitigut paasissutissat Namminersornerullutik Oqartussat naatsorsuutaannut ilaapput aamma Nukissiorfiit nammineq naatsorsuutaat aktiaselskabinut inatsimmi tunngaviusut malillugit. Tamanna pissutigalugu Nukissiorfiit naatsorsuutitigut inissisimanerat erseqqissumik takutinneqanngilaq. Aktianik piginneqatigiiffimmik pilersitsinermi naalagaaffimmi aktianik piginneqatigiiffinnut tunngavigisat taamaallaat naapertorlugit naatsorsuutit saqqummiunneqartalissapput. Taamaalilluni Nukissiorfiit naatsorsuutitigut inissisimanerat ajornannginnerusumik paasiuminarnerulersinneqassapput.

Kommuninit pigineqalerluni Nukissiorfiit avissaartinneqarnissaanut aaqqissuussaanermik iluarsaaqqinnerup kaammattuutaanut naleqqiullugu aktianik piginneqatigiiffingortitsineq qitiusumik naatsorsuuseriffilik annertuumik ingerlataqarnermi iluaqutinik pitsaaneruserumik iluaquteqarsinnaassaaq. Siunissami qaninnermi Nukissiorfiit annertuunik pilersaarusiornissaat pissutigalugu iluaqutaasut ukiuni aggersuni annertunerulissapput.

4.4.4 Allaffissornermut tunngasut

Aaqqissuussaanermut isumalioqatigiissitap kaammattuutigisaatut Nukissiorfiit kommunini sisamani nukissiorfinnut avissaartinneqassappata allaffissornikkut tunngasut arlallit sulisoqarnikkut pisariunerulissapput. Assersuut ataaseq tassaavoq Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqaqfik, suliffeqarfinnik immikkut mingunnartunik nakkutilliisuusoq. Nukissiorfiit kommunini sisamani nukissiorfinnut avissaartinneqassappata ataaseq pinnagu nukissiorfinnik sisamanik Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqaqfik siunissami nakkutilliisalissaaq. Tamatuma kingunerissavaa Avatangiisinut Pinngortitamullu Pisortaqaqfimmi sulisutigut annertuneruserumik atuilerneq, kisianni aamma ataatsimut isigalugu ullumikkumut naleqqiullugu nukissiorfinni sisamani aamma.

Allaffissornikkut isigissagaanni inerniliineq tassaavoq nukissiorfik aktianik piginneqatigiiffittut ataatsimut katersorsimasoq ingerlatseqatigiiffinnut sisamanut minnerusunut naleqqiullugu pilerinarneruvoq.

5 Sunniutaasut ajornartorsiutillu

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinnissaanut isumaliuteqarnermut atatillugu apeqqutit arlallit erseqqissarneqassapput. Tassani pineqarput: Ingerlatseqatigiiffimmik inuinnaat aqutsineranni nakkutilliineq qanoq qulakkeerneqassava? Innaallagiamut, imermut kiassarnermullu akit qanoq aalajangersarneqassappat? Pilersuinerup isumannaatsuunissaa qanoq qulakkeerneqassava? Aktianik piginneqatigiiffimmik pilersitsineq Nunatta karsianut qanoq isumaqassava? Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinnissaat maannakut inatsisunik allanngortitsinissamik pisariaqartitsiva?

5.1 Inuinnaat aqutsineranni nakkutilliinerup qulakkeerneqarnera

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinneranni pingaarpoq ingerlatseqatigiiffiup inuinnaat aqutsineranni nakkutilliinerup ingerlaannarnissaata qulakkeerneqarnissaa, taamaalilluni aamma pilersuinerup isumannaatsuulluarnera, akit malittarisassaqarnerat peqqinnartumillu aningaasaqarnera siunissami qulakkeerneqarluni. Tamatuma paasiuminartuunissaa aamma inatsisartut nakkutilliinissamut periarfissaqarnissaat pisariaqarpoq.

Aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinnerisa kingorna Nukissiorfiit ingerlatseqatigiiffiujunnaassapput namminersortinneqartut, taamaalillunilu pisortat ingerlatsiviannut ilaajunnaarlutik. Namminersornerullutik oqartussanit pigineqartutut ingerlatsivittut Nukissiorfiit sulii ataatsimeersuartarnikkut politikikkut aquneqassaaq, naatsorsuutit akuerineqartarlutik siulersuisullu toqqarneqartarlutik. Tassunga ilanngutissaaq kommunit Nukissiorfinnit piginneqataasinnaanerisigut kommunit ataatsimik arlalinnilluunniit siulersuisuni issiatitaqarsinnaanerit, taamaalillunilu ingerlatseqatigiiffimmik nakkutilliinikkut siulersuisut soqutigisanik arlalinnik isumagisaqarsinnaanerit qulakkeerneqarluni.

Piginneqatigiit arlaqarpata aktianik piginneqatigiinnermi isumaqatigiissusiornissaaq pisariaqarpoq, soorlu piginneqatigiit pisussaataassasut tamarmik immikkut suliffeqarfimmut siulittaasussanik toqqaanermi piginnaasaqassuseq tunngavigissallugu. Taamaalilluni qulakkeerneqassaaq siulersuisuni ilaasortat suliffeqarfimmik nakkutilliuarnissaat naleqquttunik piginnaasaqarnikkut qulakkeerneqassammat.

Taassuma saniatigut aktianik piginneqatigiinnerup ilusaaneereerpoq nalunaaruteqarnissamik piunasaqaat, soorlu aktianik piginneqatigiinnermi ukiumoortumillu naatsorsuusiornermi inatsisini piunasaqaataasoq. Taakku qulakkeerpaat aktianik piginneqatigiilluni suliffeqarfup nakkutiginnissaa.

Inuinnaat aqutsineranni nakkutilliineq nukittorsaqinniarlugu Nukissiorfik annertuumik paasiuminartuussaaq. Taamaattumik ingerlatseqatigiiffimmik pilersitsineq pillugu inatsimmi aalajangersakkamik ilanngussisoqassaaq ingerlatseqatigiiffiup ammasuunissaanik paasiuminartuunissaanillu pisussaaffiliisumik. Aamma ingerlatseqatigiiffiup malittarisassaani paasiuminartuuneq pillugu aalajangersagaqassaaq. Aammattaaq Nukissiorfiit siunertaq pillugu

paragraffimit erseqqissumik takuneqarsinnaassaaq ingerlatseqatigiiffiup suliassaa pingaarneq tassaasoq sapinngisamik akinut appasinnerpaanut pilersuineramik isumannaalluartumik nukimmik pilersuinissaq.

Kiisalu kiffartuussinissamik isumaqatigiissutit ingerlatseqatigiiffiup nakkutigineqarnissaanut periarfissaapput, taakkunani suliakkiutigineqartut arlallit, suliat naammassineqarnerinut akiliineq kiisalu nalunaarusiornissamut pisussaaffiit arlallit erseqqissarneqarsinnaammata.

5.2 Akinik aalajangersaaneq

Ullumikkut akit assigiimmik akeqartitsiunnaarneq naapertorlugu aalajangersarneqartarput. Assigiimmik akeqartitsiunnaarnermi 2005-imiit 2009-imut ikaarsaarfeqarluni aaqqissuussisoqarpoq, innaallagissamut imermullu akit ukiumoortumik annerpaaffeqarnissaannik minnerpaaffeqarnissaannillu qulakkeerinnittumik. Innaallagissamut imermullu annerpaamik akit 2003-mi akit 10 pct.-ianik ukiumoortumik qaffassinnaapput, Nukissiorfiit sumiiffimmi aningaasartuutaasa qaffariaataat ilanngunneqartassallutik. Akit minnerpaaffissaat naatsorsorneqarput 2003-mi innaallagissap imermullu akit assigiinneranni 50 pct.-erissagaat, Nukissiorfiit aningaasartuutaanni allannguutaasut ilanngullugit.

Ataatsimoorussamik kiassarnermut akit suli assigiimmik akeqartitsinermi tunngaviit naapertorlugit aalajangersarneqartarput. Tamanna isumaqarpoq atuisut tamarmik kiassarnermut assigiimmik akiliisartut kiassaateqarfimmiit, innaallagiamik kiassarnermiit imaluunniit uulia ikummatigalugu kiassarnermik tunisassiortoqarnera apeqqutaatinnagu. Kiassarnermut aki uuliap akia naapertorlugu ullumikkut naatsorsorneqartarpoq. Tamatuma kinguneraa piffissap ilaani uuliap akii qaffasiffiini kiassaateqarfinniit innaallagiamillu kiassarneqartuniit Nukissiorfiit iluanaaruteqartarnerat, tassa tunisassiornermi aki tunisinermi akimit malunnaatilimmik appasinnerummat.

Nukissamik pilersuineq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 14, 6. november 1997-imeersumi § 19 naapertorlugu nukissamik pilersuinermi akit Naalakkersuisunit akuerineqartussaapput. Grønlands Tekniske Organisation pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 8, 19. december 1986-imeersumi § 3, imm. 4 naapertorlugu imermut akit aamma Naalakkersuisunit akuerineqartussaapput. Siulittaasup aalajangiineratigut 71/2005 30. august 2005-imeersumit nukissamik imermillu pilersuinermi kiisalu ataatsimoorussamik kiassarnermi akit siunissami allanngortinneri Inuussutissarsiornermut, Nunalerinermit Suliffeqarnermullu Naalakkersuisumit akuerineqartarnissaannut Naalakkersuisut Siulittaasuat piginnaatitsivoq, assigiimmik akeqartitsiunnaarnermi tunngaviit sinaakutissallu iluanni. Akerlianilli ingerlatsinermit tapiissutit, sanaartornermut tapiissutit aamma Nukissiorfinnut taarsigassarsisitsinerit Aningaasanut inatsisip akuersissutigineqarneratigut Inatsisartuni aalajangiiffigineqartarput.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinnissaanut ajornartorsiutit ilaat tassaavoq akinik aalajangersaasarnissaq. Ullumikkut akit politikikkut aqutsinerit ilaatigut atornerqarput.

Aqutsinermi sakkutut akit ukunani naleqqussaanermut ilaapput:

- Pilersuinerup isumannaatsuunissaata qaffasissusissaanik aalajangersaanermi.
- Atuisut aningaasartuutaasa naleqqussarneranni.
- Atuisut pissusilersornerisa naleqqussarneranni.
- Inuiaqatigiit aningaasaqarnerisa naleqqussarneranni.

Aktianik piginneqatigiiffingortitsinermi pisariaqassaaq akinik aalajangersaanerup eqqarsaatigineqarnissaa. Innaallagissap, erngup kiassarnerullu akiatigut ullumikkut tapiisoqartarpoq, tassa pingaartumik Nuummi innaallagissamik imermillu pilersorneqartut annikinnerusumillu minnerpaamik akiliisartut allat annerpaamik akiliisartunut akiliisarmata.

Atuisut akilivallaartartut akiliutaasa ilaannit atuisunut aningaasartuutitut matussusiinngitsumik akiliisartunut nuutsitsisarneq naammanngilluinnarput. Nukissiorfiit taamaattumik innaallagissamut imermullu annerpaamik akiliisartunut aningaasartuutit matussutissaannut Aningaasanut inatsisikkut aningaasanik pissarsisarput.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinneranni taamaattumik akinik pilersitsinermut politikikkut aqutserusunnermut isumannaarneqarnissaa qulakkeerneqassaaq, Aningaasanut inatsisimmiit aningaasanik pisariaqartitsineq annertusinngikkaluarlugu. Aktianik piginneqatigiiffingortitsineq tassunga atatillugu aktieselskabinut inatsit naapertorlugu naatsorsuutini kisitsisit paasissutissiinerunissaannik piumasaaqateqarnerup malitsigisaanik annertunerusumik paasiuminarsaanermik kinguneqassaaq.

Tamatuma saniatigut aktiat ukiumoortumillu naatsorsuutit pillugit inatsisit kingunerisaannik annertunerusumik tunisassiat/pilersorneqartut akornanni tapissuteqartarnermut tunngatillugu annertunerusumik paasiuminarsaanerup pilersinneqarnissaa pisariaqarsinnaavoq. Tamanna inatsisiliornikkut imaluunniit kiffartuussinissamik isumaqatigiissutikkut nalunaarusiornissamik piumasaaqateqarnikkut qulakkeerneqarsinnaavoq.

5.3 Pilersuinerup isumannaatsuunera

Pilersuinerup isumannaatsuunera nukissiuuteqarnermut Naalakkersuisut takorluugaqarneranni pingaaruteqarluni inissisimavoq. Nukissamik imermillu innuttaasunut tamanut qaffasissumik oqimaaqatigiittumillu pilersuinerup isumannaatsuunissaanik qulakkeerinninneq taamaattumik aalajangiisuvoq.

Nukissamik pilersuinerup kommuninut nuunneqarnissaa pillugu aaqqissuussaanermut isumalioqatigiissitap kaammattuutigisaanut naleqqiullugu tamanna kommunit killeqarfii akimorlugit pilersuinerup isumannaatsuunissaanik assigiinngitsoqalernissaanik ajornartorsiutinik pilersitsissaaq. Ajornartorsiut taanna nukissamik pilersuinerup qitiusumik sulii aqunneqarneratigut atorunnaarsinneqarsinnaavoq.

Immap naqqatigut kabeliliinissaq soorlu siusinnerusukkut allaaserineqartutut Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allangortinnissaanut tapertaassaaq. Pilersuinerup isumannaatsuunissaanut naleqqiullugu immap naqqatigut kabeliliineq aamma aktianik piginneqatigiiffimmik pilersitsineq pilersuinerup isumannaatsuunerata minnerpaamik taamaaginnarnissaa kingunerissavaa. Tassunga ilanngutissaaq sanaartornermi aningaasaliissutit tamarmiusut siunissami appasinnerulernissaat. 2008-mi Nukissiorfiit misissueqqaarneri aamma malitsigisaanik naammassineqarsinnaanerani misissuinerit immap naqqatigut kabeliliinissamik aaqqiinissamut periarfissat pillugit 2009-p ingerlanerani annertunerusumik paasisaqarfigineqassapput.

Immap naqqatigut kabeliliisinnaaneq erngup nukingata annertunerusumik atorneqarnissaanut tunngaviliissaaq, tamatumalu kingunerissavaa uuliamik atuinerup annikillisinneqarnera. Uuliap annikinnerusumik apeqqutaalerneru pilersuinerup annertunerusumik isumannaatsuulerneranik kinguneqassaaq. Uuliamik neqerooruteqarnerit nikerartuuneri pingaartumik pissutigalugit, nunani uuliamik tunisassiorfiusuni arlalinni politikikkut allanggorarnerup kingunerisaanik. Tassunga ilanngutissaaq erngup nukinganik annertunerusumik atuinerup avatangiisimut iluaqutaanissaa siunissamilu aningaasartuutit appasinnerulerlutik. Kiisalu uuliamik eqqussuinerup annikillisinneqarnera inuiaqatigiit aningaasaqarnerannut iluaqutaassalluni.

Ataatsimut isigalugu Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allangortinnerat siunissami pilersuinerup isumannaatsuunerata akikinnerulerneranik pitsaanerulerneranillu kinguneqarnissaa naatsorsuutigineqarpoq – pingaartumik sineriammi immap naqqatigut kabeliliisoqassappat.

5.4 Nunatta Karsianut sunniutit

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allangortinnerat Nunatta Karsianut marlunnik annertuunik siunniuteqassaaq.

1. Ingerlatsinermut Sanaartornermut Taarsigassarsisitsisarnermilu inernerit
2. Ingerlatsinermut aningaasaliissutiniit kiffartuussinissamik isumaqatigiissuteqarnermut assigisaanulluunniit ikaarsaarneq, taamaalilluni innaallagissamut, imermut kiassarnermullu akinut naleqqiullugu apparsaataasinnaasumik suliniuteqarnissaaq sulii periarfissaalluni.

Nunatta Karsianut sunniutaasut aktianik piginneqatigiiffingortitsinermut tunngavilersuutit pingaarnerpaajussanngillat. Allangortitsinissaaq aningaasartuutini annikillisaataasunik kinguneqartunik ingerlatat annertunerusumik aallunneqarnissaaq pillugu naatsorsuutigisaqarneq tunngavigalugit aalajangiisoqartariaqarpoq. Siunissami tamanna akit appasinnerulernerannik kinguneqartariaqarpoq.

5.4.1 Ingerlatsinermut Sanaartornermut Taarsigassarsisitsisarnermilu (IST) sunniutaasut

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allangortinneqarpata sanaartornermut aningaasaliinissamut allanik taarsigassarsiniarfissanik periarfissanik ingerlatseqatigiiffik ujarlissaaq, tassa Nunatta Karsia Nukissiorfinnut taarsigassarsisitsisarunnaassamat. Tamatuma kingunerissavaa Namminersornerullutik Oqartussat IST-mi killiffiat 2009-mi 323 mio. kr.-inik aamma 2010-mi 107 mio. kr.-inik aamma 2011-mi 101 mio. kr.-inik pitsaanerulernissaa.

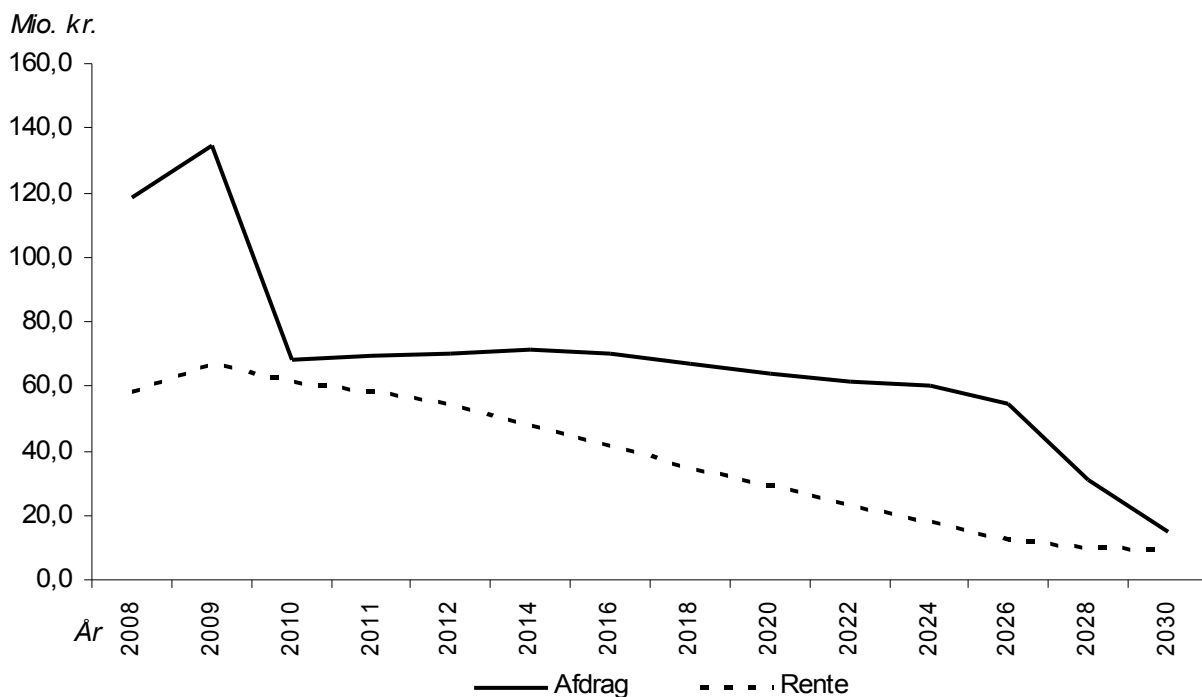
Nukissiorfiit allangortinneqarnerata Nunatta Karsiata IST-mi killiffianik utaqqiisaagallartumik pitsaanerulersitsineranik taamaallaat kinguneqartussaassaaq, tassa Nukissiorfiit Nunatta Karsianut suliffeqarfiup akiitsui ikilisissammagit. Allangortitsinerup kinguninngua pitsanngueq annertunerpaajussaaq. Ukiut tulliuttut 20-it ingerlanerini pitsanngoriarneq annikilliertorujussuussaaq, Nukissiorfit Nunatta Karsianut akiitsuisa ikiliartornerat malillugu.

Nukissiorfimmiit siunissami erniat akilersuutillu

Nukissiorfiit Nunatta Karsianiit ukiuni 20-ni sanaartornermut taarsigassarsisimavoq. Titartagaq 1-imit takuneqarsinnaavoq 2030 tikillugu Nukissiorfinnut sanaartornermut taarsigassarsisitsinermiit ernianit isertitassatut akilersuutissatullu naatsorsuutigineqartut. 2009-imiit ernianit isertitat akilersuutillu appariartaarnerannut pissutaavoq ingerlatseqatigiiffiup aktianik piginneqatigiiffingorluni allangortinneranut atatillugu 2009-imiit Nukissiorfinnut Nunatta Karsiata aningaaserivittut pissusilersorunnaarnissaa. 2009-p kingorna ernianiit akilersuutiniillu isertitat 2030-p tungaanut assigiaartumik appariartussapput.

Titartagaq 1-imi takuneqarsinnaavoq 2030-mi suli isertitaqassasoq. Tamatumunnga pissutaavoq Aningaasanut inatsit naapertorlugu sanaartorfigiuminarsaanermut Nunatta Karsia Nukissiorfinnut 15 mio. kr.-inik suli taarsigassarsisitsinissaa. Kommunit, Nukissiorfiit aamma Namminersornerullutik Oqartussaat akornanni sanaartorfigiuminarsaanermut atatillugu aningaasartuutit agguarneqarneri naatsorsuutigineqarpoq 2009-mi kommuninik iluarsaaqqinnermut aamma Nukissiorfiit nutaamik aaqqissuussaananeranut atatillugu paasinarsiumaartoq.

Titartagaq 1. Piffissami 2008-2030-mi Nukissiorfinnut sanaartornermut taarsigassarsisitsinermut tunngatillugu ernianit akilersuutinillu isertitassat, mio. kr.

Siunissami IST-mi killiffik

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinneqarpata Nunatta Karsia pisuujunerulissanngilaq, aningaasalli Nukissiorfinnut taarsigassarsisitsinissamut siusinnerusukkut pituttorsimagaluartut periarfissaalissallutik. Nunatta Karsia IST-mi ajunngitsumik ineriartortitsissappat aningaasat atorpeqartussaajunnaartut atuinnermut atorpeqassanngillat, akерlianilli isumatumik aningaasaliisutigineqarlutik, taamaalilluni Nunatta Karsia allatigut isertitaqalerluni.

Tamatuma saniatigut Nukissiorfinniit Nunatta Karsianut akiitsut allagartaat pillugit apeqqutit siunissami IST-mi killiffimmut sunniuteqartussaassapput. Nukissiorfiit 2008-mi januarip aallaqqaataani tjenestemandeqarunnaartussaapput. Taamaattumik Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffingorlugit allanngortinneranni tjenestemandinik atorfinitsitsinermut tunngasut ajornartorsiutaassanngillat, tamannalu iluaqutaasussaavoq.

Kiisalu aktianik piginneqatigiiffingortitsinermi akileraartarnikkut sunniutaasut pillugit misissueqqissaartoqassaaq. Misissueqqissaarnerup Nukissiorfinnut Nunattalu Karsianut akileraartarnikkut sunniutaasut qulaajassavai.

5.4.2 Ingerlatsinermit tapiissutit akerlianillu kiffartuussinissamik isumaqatigiissut

Ullumikkut Nukissiorfiit ingerlatsinermit tapiissutisarpooq. Ingerlatsinermit tapiissutit assigiimmik akeqartitsiunnaarnermit atatillugu taarsiissutitut atornerqarput. Aningaasaliissutit siunertaraat akisussaaffiup piginnaasallu imminnut malinnissaat qulakkiissallugu. Tamatuma saniatigut aningaasaliissutit qulakkiissavaat ingerlatseqatigiiffiup aningaasaataanni aningaasaleeqqinnissamut qulakkeerinninnissamut aningaasaatinik katersinissamut Nukissiorfiit periarfissaqarnissaannik qulakkeerinninnissaq.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarpata ingerlatseqatigiiffik ingerlatsinermit aningaasaliissutinik tunineqarsinnaajunnaassaaq. Assigiimmik akeqartitsiunnaarnermit atatillugu Nukissiorfiit aningaasartuuteqalerneranut aningaasaliinissaq qulakkeerniarlugu kiisalu ingerlatseqatigiiffiup aningaasaleeqqinnernut aningaasassaqaarnissaa qulakkeerniarlugu kiffartuussinissamik isumaqatigiissutikkut assigusumilluunniit suliffeqarfimmuut aaqqissuussinikkut tapiissuteqaarnissaq pisariaqarsinnaavoq, ingerlatseqatigiiffik aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqassappat.

Kiffartuussinissamut isumaqatigiissutip annertussusaa ingerlatsinermit aningaasaliissutitut annertutigissappat Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnerat Nunatta Karsianut sunniuteqassanngilaq. Akerlianilli kiffartuussinissamut isumaqatigiissutissaq ingerlatsinermit aningaasaliissutinik annertunerussappat tamanna Nunatta Karsianut ajortumik ajunngitsumilluunniit sunniuteqarsinnaavoq. Aallaaviusussaq tassaasariaqarpoq ullumikkut ingerlatsinermit aningaasaliissutinik annertunerusumik kiffartuussinissamut isumaqatigiissummut Nunatta Karsiata aningaasartuuteqaannginnissaa. Tamatumani apequtaavoq akit siunissami annertussusissaannut Inatsisartuni qinikkat kissaataat.

Kiisalu Nukissiorfiit aamma Namminersornerullutik Oqartussat akornanni kiffartuussinissamik isumaqatigiissusiortoqaarsinnaavoq assersuutigalugu erngup nukinganik periarfissanik misissueqqaarnerit pillugit, taamaalilluni periarfissat iliuusissatigut isumalluutitut ineriartortinneqaqqillutik.

5.4.3 Nammineq aningaasaatit aamma akiliisinnaassuseqarneq

Nukissiorfiit kingullermik ukiumoortumik naatsorsuutaanni (2006) takuneqarsinnaavoq ingerlatseqatigiiffik 2,82 mia. kr.-inik nammineq aningaasaateqartoq, taakkulu ullumikkut Namminersornerullutik Oqartussat naliutaattut taaneqartariaqarlutik. Ingerlatseqatigiiffik 2006-imi katillugit 3,65 mia. kr.-inik nalilinnik pigisaqarpoq. Tamanna isumaqarpoq Nukissiorfiit qaffasilluinnartumik akiliisinnaassuseqartoq akiliisinnaassusia 77 pct.-iulluni, Nukissiorfiillu pigisaasa sisamararterutaannit pingasut sinnerlugit nammineq aningaasaatit aqqutigalugit aningaasalersorneqarsimasut. Tamanna ima isumaqarpoq ingerlatseqatigiiffiup annaasaqarnissani sapersaatiginnngilluinnaraa.

77 pct.-ingajammik akiliisinnaassuseqarneq Nukissiorfik aktianik piginneqatigiiffingornissaanut qaffasippallaassanersoq erseqqinnerusumik misissorneqartariaqarpoq, pingaartumik ingerlatseqatigiiffiup aktianik piginneqatigiiffingorluni allanngortinnissaanut tunngavilersuutit ilaat tassaammat ingerlatseqatigiiffik taamaalilluni aningaasaatinik allaneersunik ajornannginnerusumik pissarsisinnaalissasoq.

Periusiusinnaasoq tassaasinnaavoq Namminersornerullutik Oqartussat aamma Nukissiorfiit akornanni aningaasanik naammattunik akiitsunik allagartaliineq, Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffittut inissisimaffissani nassaareriarpagu piffissami isumaqatigiissutaasumi akilersorneqartussat.

Qulaani pineqartut tunngavigalugit Nukissiorfinni aningaasaqarnikkut pissutsit misissoqqissaarneqartariaqarput.

Misissueqqissaarnermut ilaasariaqarpoq siunissami aktianik piginneqatigiiffiup qanoq annertutigisumik allaniit aningaasaliiffigisariaqarnera aamma aningaasaliiffigineqarnisaanik naliliineq.

- Annertuumik allat aningaasaleeqataaneranni iluaqutaasoq tassaavoq aningaasaqarnikkut soqutigisat tunngavigalugit Nukissiorfiit akiligassa qarfiisa ingerlatseqatigiiffiup ingerlanneqarneranik malinnaanissaat. Taamaalilluni allat aningaasaleeqataanerat niuerfimmik nakkutilliinertut ator neqarsinnaavoq, ingerlatseqatigiiffinnut namminersortunut eqqaanartumik Nukissiorfiit kajumissuseqalersisitsinnaasumik.
- Appasinnerusumik akiliisinnaassuseqarneq taarsigassarsinermi qaffasinnerusumik erniaqartitsisarpoq, tamannalu ingerlatseqatigiiffiup aningaasartuutaasa qaffasinnerinut sunnuteqartussaalluni, naggataatigut ingerlatseqatigiiffiup sullitaanut akit qaffasinnerulernerinik kinguneqarsinnaasoq.

Nukissiorfiit siunissami erngup nukinganik nukissiorfinni tamani piginneqataassappata – aamma siunissami aluminiumileriffissamut erngup nukinganik nukissiorfinnut, piginneqataanikkut allat aningaasaleeqataanerit annertussusaata sunniutaa tassaassaaq Nukissiorfiit qanoq annertutigisumik akisussaaqataajumanissaat. Allat aningaasaleeqataanerat annertuppat Nukissiorfiit annikinnerusumik akisussaaqataassapput.

Tamatuma saniatigut misissueqqissaarnermut ilaassapput akiliisinnaassutsimut pisariaqartitsinermut naleqqiullugu Nukissiorfiit akilisinnaassusiannik naliliineq, taarsigassarsinermi aningaasaleeqataanissamut pisariaqartitsinermi takutitsinnaasoq.

5.4.4 Nukissiorfiimmi aktianik piginneqatigiiffittut akiliisinnaajunaassappat?

Nukissiorfiit akiliisinnaajunaassappata Naalakkersuisut akunnattoortussaapput. Illuatigut amigartoorutinik matussusiinissaq Naalakkersuisut soqutigisarinngilaat, aappaatigulli innaallagissamik, imermik kiassarnermillu pilersuinerup unitsinneqarnissaa Naalakkersuisunit

akuerineqarsinnaanani. Taamaattumik naatsorsuutigisariaqarpoq, Nukissiorfiit akiliisinnaajunnaassappata, innaallagissamik, imermik kiassarnermillu pilersuineq qulakkeerniarlugu ingerlatseqatigiiffiup ingerlaannarnissaa Naalakkersuisut qulakkiissagaat.

5.5 Sulisunut inissiat

Suliffeqarfiup namminersortitap Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnissaannik nalilersuineranut atatillugu suliffeqarfimmi sulisut inissatigut suli pilersorneqassanersut isummerfigineqartussaassaaq. Aktianik piginneqatigiiffimmik inissianik pilersuineq paasiuminartumik pissuserissumillu ingerlanneqassaaq. Immikkoortuni 5.4.1 aamma 5.4.2-mi isummat suliamut ilanngunneqassapput ajornartorsiummi pitsaanerpaamik aaqqiisoqarnissaa anguniarlugu, ingerlatseqatigiiffik aktianik piginneqatigiiffinngorluni allanngortinneqassappat.

5.5.1 Inatsisitigut inissisimaneq atuuttoq

Naalakkersuisut november 1993-imi aalajangerput Namminersornerullutik Oqartussanit pigineqartut aktianik piginneqatigiiffiit Namminersornerullutik Oqartussat sulisunut inissiaataannik atuinerannut akilersuisalissasut. Aaqqissuussineq 1994-imi januartip aallaqqaataani atulerpoq.

2006-imi aktianik piginneqatigiiffiit Nuummi ukiumut ataatsimut inissiamut atorneqarsinnaasumut ataatsimut 35.000 kr.-inik illoqarfinnilu tamani allani inissiamut atorneqarsinnaasumut ataatsimut 19.914 kr.-inik akiliisarput.

Nuup illoqarfiani inissianik atuineranut akiliut ukiukkaartumik 5.000 kr.-nik 2010-mi 50.000 kr.-it anguneqarnissaata tungaanut qaffattarpoq, illoqarfinnili allani inissianut akiliut ukiumoortumik akit akissarsiallu ineriartorneri naapertorlugit naatsorsorneqartarlutik.

Naalakkersuisut 2000-imi aalajangerput suliffeqarfiit Nuummi sulisunut inissianik atuinerat ukiut qulit ingerlaneranni atorunnaarsinneqassasoq. Atorunnaarsitsinissaq qulakkeerniarlugu aktianik piginneqatigiiffiit Nuummi inissianik atugaqarunnaartarnerat 2005-imi januarip aallaqqaataaniit aktianik piginneqatigiiffinnit atoqqinneqarsinnaajunnaassaaq.

Sinerissami amutsiviit aktianik piginneqatigiiffinnut 2000-imi allanngortiternerinut atatillugu atorfillit sulisunut inissianit aninissaannut ukiunik pingasunik nalinginnaasumik periarfissinneqarput.

5.5.2 Inissiat Nukissiorfinnut immikkoortitat

Nukissiorfiit Nuummi inissianik 70-inik sinerissamilu 115-inik Namminersornerullutik Oqartussat inissiaataannik atugaqarput. Pissutsit maannakkut atuuttut naapertorlugit Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffittut 2006-imi inissiat taakku atorneqarnerinut 4,6 mio. kr.-it

akilertussaassagaluarpai. Taakkununga ilanngutissapput atorfillit ataasiakkaat ineqarnermut kiisalu atuinnermut akiliutaat. 2010-mi Nukissiorfiit Nuummiinnaq inissiat taakku atornerarnerinut 3,5 mio. kr.-it akilertussaassagaluarpaat.

Nukissiorfiit attartortullu (sulisut) inissiamut tamarmiusumik akiliutaat Nuummi inuinaat »nalinginnaasumik« akiliisarnerat assigiinnangajaappaat. Tamatumunnga pissutaavoq Nukissiorfiit 2010-mi inissiamut ataatsimut akiliutissaat qaammammut 4.166 kr.-imiittussaana tassungalu ilanngutissalluni attartortup ineqarnermut akiliutaa.

Pissutsit qulaani pineqartut Nukissiorfiit piffissap isumaqatigiissuteqarfiusup iluani namminerisaminik sulisunut inissianik pigisaqalernissaanut tapertaapput, ingerlatseqatigiiffik aktianik piginneqatigiiffinngorluni allanngortinneqassappat. Ilusit arlaliusinnaapput, inaarutaasumillu ilusiliinissap erseqqinnerusumik misissuinissaq kiisalu Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorluni allanngortinneqarnissaa pillugu UKA08-mi Inatsisartut tunngaviusumik aalajangernissaat utaqqisariaqarpai.

5.6 Inatsisit

Ingerlatseqatigiiffimmit namminersortitamiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugu allanngortitsineq inatsisitigut inatsisartut peqqussutaasigut tunngavilerneqassaaq. Tamatuma saniatigut Nukissiorfiit ingerlatsinerat assigiinnngitsutigut inatsisitigut malittarisassaliorneqassaaq. Taamaattumik aktianik piginneqatigiiffinngorlugu allanngortitsinerup Inatsisartut peqqussutaanni nalunaarutinilu arlalinni allannguisoqartariaqarnera kingunerissavaa.

Inatsisit	atuuttut	assigiinnngitsutigut	Nukissiorfiit	ingerlatsinerannut
malittarisassaqtitsisut:				
				<ul style="list-style-type: none"> • GTO pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 8, 19. december 1986-imeersoq • Kiassaateqarfinnut innaallagissamit kiassarneqartunut (elektrokedler) attavilersinnisamik pisussaannermut Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 31. oktober 1991-imeersoq • Sanaartukkat innaallagissamut sakkortuumut atugassat atortullu innaallagiatortut pillugit Inatsisartut peqqussutaat nr. 12, 3. november 1994-imeersoq • Nukissamik pilersuineq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 14, 6. november 1997-imeersoq • TELE Attaveqaatit aktiaateqarluni ingerlatseqatigiiffinngortinneqarnera pillugu Inatsisartut peqqussutaata allanngortinneqarneranik Inatsisartut peqqussutaat nr. 13, 6. november 1997-imeersoq • Nalunaarutit arlallit kiisalu Nukissiorfiit tunisinermi pilersuinermilu piumasaqaataat

Ullumikkut inatsisit ilai Nukissiorfinnut oqartussatut piginnaatitsipput. Aktianik piginneqatigiiffinngorlugu allanngortitsereernerup kingorna Nukissiorfiit pisortat ingerlatsiviannut ilaajunnaassapput. Taamaattumik inatsisitigut innaallagissamut, imermut kiassarnermullu

oqartussaaffiup aktianik piginneqatigiiffimmiit avissaartinneqarnissaa pisariaqassaaq, taamaalilluni oqartussatut ingerlatsineq Inuusutissarsiormut Pisortaqarfimmut aqutsisunulluunniit nuunneqarluni.

Sanaartukkat innaallagissamut sakkortuumut atugassat atortullu innaallagiatortut pillugit Inatsisartut peqqussutaat ilaatigut malittarisassanik aalajangersaanissamut assersuutigalugu innaallagissap isumannaatsuunissaa pillugu piginnaatitsinermik, aalajangersimasumik pisoqartillugu malittarisassanit taakkuninnga immikkut akuersisoqarsinnaaneranik piginnaatitsinermik imaluunniit sukanganerusunik piumasaqaateqarnissamut, nakkutilliinissamut misissuinissamullu piginnaatitsinernik tassungalu ilanngullugu inerteqqussuteqarnissamut, peqqussuteqarnissamut paasissutissanillu piumasaqarnissamut piginnaatitsinermik tunniussivoq.

Isumaqatigiissuteqarnikkut oqartussatut ingerlatsinermik suliassartaata ilaa Nukissiorfinnit isumagisassanngortinneqarsinnaavoq. Piginnaatitsinerillu taakku tamaasa Nukissiorfinniitiinnarnissaat iluaqutaassanngilaq. Assersuutigalugu naammagittaalliuutit namminermut sammitinneqartut Nukissiorfinnit suliarineqassappata naleqqutissanngilaq. Siunertarisamut naapertuutissaaq Nukissiorfiit pillugit naammagittaalliortarfik aqutsisunut, pisortaqarfimmut attuumassuteqartumut inissinneqarpat. Tamatumani pisariaqassaaq immikkoortumi peqqussutip allanngortinneqarnissaa.

Aammattaaq Nukissiorfiit allanngortinneqarnerisa kingunerissavaa makkununga tunngatillugu oqartussaaffeqarnikkut ajornartorsiuteqalerneq:

- Inatsisartut peqqussutaat nr. 2, 31/10 1991-imeersoq, kiassaanermi erngup nukissiorfiata Utoqqarmiut Kangerluarsunnguaniittup pilersuiffiani kiassaateqarfinnut innaallagissamit kiassarneqartunut (elektrokedler) attavilersinnissamik pisussaanermut tunngasoq, aamma
- Nukissamik pilersuineq pillugu Inatsisartut peqqussutaat nr. 14, 6/11 1997-imi aalajangersakkat ataasiakkaat.

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnissaannik sulinerup ingerlaqqinnerani suleqatigiissitamik pilersitsisoqartussaassaaq, inatsisitigut pisariaqartumik allannguinnissamik erseqqinnerusumik misissuisussamik.

6 Ilusissamik allaaserinnineq piffissaliussamik imaqartoq

Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnissaat pillugu Inatsisartut UKA07-mi tunngaviatigut aalajangiissappata, iluseq ataani taaneqartoq assigiinngitsunik immikkoortulik/alloriarnilik aallaavigalugu sulineq ingerlanneqassaaq. Immikkoortuni tamani soqutigisaqaqatigiit attuumassuteqartut sulinermut ilanngutitinneqassapput, taamaalilluni siunissami aktianik piginneqatigiiffinngortussamut aaqqissuussaaneq pitsaanerpaaq qulakkeerneqarluni. UKA08-mi Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorlugit allanngortinneqarnissaat pillugu inatsisissatut siunnersuut saqqummiunneqassaaq. Sulinerup ingerlanneqarnera atulersitsinerit kingulliit ilanngullugit naatsorsuutigineqarpoq 2009-ip aallartilaarnerani naammassineqarumaartoq, taamaalilluni Nukissiorfiit 2009-mi januarip aallaqqaataani Nukissiorfiit aktianik piginneqatigiiffinngorluni, tamanna pillugu Inatsisartut aalajangissappata.

Step 1. Aktianik piginneqatigiiffimmut ilaalu ilanngullugit inatsisitigut sinaakkutissanik pilersitsineq

- a. Inatsisissatut siunnersuut UKA08-mi
- b. Pilersitsinermut uppersaat
- c. Malittarisassat
- d. Siulersuisut suleriaasissat
- e. Siulersuisut katitigaanerat

Step 2. Nalilinnik missingersuineq aningaasaqarnikkullu pissutsit allat

- a. Namminersornerullutik Oqartussanut akiitsut allagartaat
- b. Pigisat isumaqatigiissutinullu tunngasut nalunaarsorneri
- c. Suliffeqarfimmik misissuineq (Due diligence)
- d. Akiitsoqarfiit nikinnerinut akuersissummik pissarsinissaq siunertaralugu akiligas-saqarfinnut attaveqarneq
- e. Ammaanermi oqimaqatigiissitsinermik piareersaaneq

Step 3. Aktianik piginneqatigiiffimmik atulersitsineq

- a. Naliliineq pillugu nalunaarusiorneq
- b. Ataatsimeersuarnermut pilersitsiffiusumut ataatsimeersuarnermi allattaavik
- c. Inuussutisarsiornermut Ingerlatseqatigiiffinnullu Aqutisoqarfimmut nalunaarneq
- d. Piginneqataasut allattorsimaffiannik piareersaaneq
- e. Tunisinermi tunniussinermilu aalajangersakkat kiisalu suleriaatsimi piumasaqaatit allat isumaqatigiissutinullu tunngasut naleqqussarneqarneri

